

2023-05-10

INTERPELLATIONSSVAR
KFKS 2023-00417

Kommunfullmäktige

Svar på interpellation av Andreas Andersson (S) om syskonförtur i Nacka

I interpellationen önskar Andreas Andersson (S) att följande fråga besvaras: Vill ni införa syskonförtur i Nackas kommunala skolor?

Mitt svar är följande:

Det är verkligen viktigt att familjer kan få livspusslet att gå ihop och att det kan vara tryggt för barnen att det finns syskon på skolan. Samtidigt vet vi att föräldrar kan ha olika skäl för vilken skola de önskar för sitt barn. I Nacka har vi under lång tid arbetat systematiskt och fokuserat på att alla barn ska få den skolplacering som deras föräldrar önskar i första hand. Det är en del av arbetet med att uppfylla kommunens övergripande mål i Nacka. Det följer också av huvudprincipen i skollagen om fritt skolval, som säger att vårdnadshavarnas önskemål ska vara utgångspunkten för placering i en kommunal grundskola eller förskoleklass.

I årets skolval i Nacka kommun var det 91 procent och förra året 95 procent av de som gjorde val till förskoleklass som fick plats på den skola de valt i förstahand i skolvalet, där besked ges i mars. Till läsårets start är det i praktiken en ännu större andel som har fått sitt förstahandsval genom att vi i Nacka ordnar flera bytesomgångar för att fylla de lediga platser som kan uppstå efter skolvalet, exempelvis om någon flyttar eller byter till skola i annan kommun.

I de fall som det ändå inte finns tillräckligt med platser för alla som vill gå på skolan så anger skollagen att vårdnadshavarens önskemål inte får gå ut över en annan elevs rätt till placering vid en skola nära hemmet. Det brukar kallas för ”närhetsprincipen”. Ett barn kan alltså nekas placering vid en kommunal skola om ett annat barn på grund av närheten till skolan har ett större berättigande till platsen. Någon annan grund för hur barn ska prioriteras sinsemellan vid kommunala beslut om skolplacering anges de facto inte i skollagen.

Utbildningsnämndens riktlinjer för urval grundar sig på den här bestämmelsen i skollagen. Det innebär alltså att om urval behöver göras till en skola så görs det utifrån

närhetsprincipen. Laglighetsprövning har skett av nämndens riktlinjer för detta vid ett flertal tillfällen när vårdnadshavare har överklagat kommunens beslut till förvaltningsrätten. Då har vi fått bekräftat att det här sättet att göra urval på är rättssäkert och i enlighet med lagen.

De kommuner som infört syskonförtur grundar sina placeringsbeslut vid urval på en annan del av skollagens bestämmelse, som säger att ett barn kan nekas placering vid en kommunal skola som föräldrarna önskat om det skulle uppstå betydande ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen. Att rangordna barn i en urvalssituation utifrån denna grund har vi hittills inte gjort i Nacka kommun.

Det finns efterfrågan på syskonförtur, men den blir mer viktig i kommuner där det inte är lika vanligt att få sitt önskemål av skola. I en kommun som klarar valfrihetsuppdraget väl så klarar man i mycket hög utsträckning också av att tillgodose önskemål om skola för att syskon finns där. Stockholms stad tillämpar sedan flera år syskonförtur, men där är det bara 80 procent som får sitt förstahandsval, alltså lägre än i Nacka.

Det kan tyckas som en enkel fråga, men blir komplext när flera urvalskriterier ställs mot varandra.

Det är viktigt att utgå från ett barnperspektiv i den här typen av överväganden. Medan syskonförtur kan innebära fördelar för en del barn, kan det för andra barn minska möjligheten att få den skola de önskar. Det gäller ensam barn, förstfödda eller nyinflyttade barn, som med syskonförtur ges lägre prioritet.

Att ersätta närhetsprincipen med syskonförtur för att rangordna barn vid urval medför även att varje enskilt skolplaceringsbeslut som kommunen fattar då kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd och ändras. Det riskerar kräva mer administrativa resurser, något som vi idag prioriterar till ett skolvalssystem som är tillgängligt och användarvänligt så att alla föräldrar kan göra aktiva och välinformerade skolval.

Det finns en statlig offentlig utredning som har föreslagit en ändring i skollagen, där syskonförtur blir en av flera möjliga urvalsgrunder¹. Än har inga beslut fattats kring urvalsgrunderna. Fler klargöranden kanske behövs. Jag tänker att om lagen ändras kommer riktlinjerna för skolplaceringsbeslut att behöva ses över och i ett sådant skede blir det aktuellt att i en lokal utredning väga in för- och nackdelar med de urvalsgrunder som då anges i skollagen.

Eivor Örenmark (M)
Utbildningsnämndens ordförande

¹ En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, 2020